Machiavelli, republikaneren

Idéhistorie

Diplomaten og tænkeren Niccolò Machiavellis hovedværk – Drøftelser af de første ti bøger hos Titus Livius (Discorsi) – er nu udgivet på dansk. Her afsløres den kyniske magttænker som republikaner af hjertet med forkærlighed for Roms republikanske storhedstid og øje for magtstridens samfundsmæssige konstans og gavnlighed.

Niccolò Machiavelli: Drøftelser af de ti første bøger hos Titus Livius, uforkortet udgave oversat af Fritz Wolder, Helikon 2004, 512 sider, 398 kr.

af Paw Hedegaard Amdisen

Fritz Wolder, manden bag forlaget Helikon, har i kølvandet på vigtige oversættelser som Giambattista Vicos *Den nye videnskab* (1997), Max Stirners *Den Eneste og hans ejendom* (1999) og nyoversættelsen af Machiavellis *Fyrsten* (1998/2004) kastet sig over et dristigt og tiltrængt projekt. En oversættelse af Niccolò Machiavellis egentlige hovedværk *Drøftelser* (*Discorsi*), der, som alle andre skrifter af den florentinske diplomat – undtagen bogen om *Krigskunsten* (*Dell'arte della guerra*), som i øvrigt er Wolders næste oversættelsesprojekt – først udkom posthumt i 1531.

I *Drøftelser* lancerer Machiavelli i form af en kommentar til den romerske historikers Titus Livius' bog om den romerske republiks grundlæggelse og forfald sit syn på, hvad det er, der gør en republik til en levedygtig størrelse. Parallelt med argumentationsgangen i det nok mere kendte hovedværk *Fyrsten* (*Il Principe*) forsøger Machiavelli at opregne de forholdsregler og dygtigheder, som en levedygtig 'statsdannelse' må være i besiddelse af. Men hvor argumentationen i *Fyrsten* af indlysende grunde var bundet op omkring netop fyrsten og fyrstens dygtig-hed, så er argumentationen i *Drøftelser* henvendt til dem, der styrer en republik. Sandheden var og er, at Machiavelli, som da også tjente *republikken* Firenze i perioden fra 1498-1512, var republikaner af hjertet. Hvorfor han i *Drøftelser* gør sig overvejelser over, hvorledes man opretholder en levedygtig, folkelig republik og holder fyrsterne fra døren (ironisk er det, at *Fyrsten* og *Drøftelser* langt hen af vejen er skrevet sideløbende). De konkrete råd, han giver til republikkens embedsmænd, adskiller sig ikke fra de råd han i *Fyrsten* giver til fyrsterne. Det drejer sig bl.a. om – hvis nødvendigt – at sætte 'statens'

opretholdelse over alle andre hensyn (det er her beskyldningerne om politisk kynisme stammer fra!). Dette, mener Machiavelli, lader sig i særlig grad gøre i en republik, hvor den almene interesse må stå over indivi-duelle hensyn og en særlig republikansk ethos (virtù) må gøre sig gældende. Machiavelli kommer her i forlængelse af den romerske tradition til at stå som et vigtigt bindeled til mere moderne republikanisme, som vi kender den fra bl.a. USA. Nyere forskning har da også peget på denne forbindelseslinje (P. G. A. Pocock). Men også Rousseau – den franske republikanismes filosofiske ophavsmand – var velbevandret i Machiavelli, republikaneren.

Et andet vigtigt princip, som Machia-velli slår fast i *Drøftelser* er magtstridens samfundsmæssige konstans og gavnlighed (se også min artikel i Semikolon årg. 4, nr. 9). Hvor der i samtiden var enighed om, at interne uenigheder i en 'statsdannelse' ubetinget var et onde, så argumenterer Machiavelli i *Drøftelser* for, at det netop var interne uenigheder – klassekamp, fristes man til at kalde det – som gjorde den romerske republik til en så succesrig størrelse, som den vitterligt var: "Jeg siger altså, at det forekommer mig, at de, som fordømmer stridighederne mellem aristokraterne og plebejerne, retter deres kritik imod det forhold, der var den vigtigste årsag til, at Rom bevarede sin frihed […] De tager heller ikke i betragtning, at der i enhver stat er to forskellige stemninger, den ene folkets, den anden de stores, og at alle de love man vedtager til gavn for friheden, er udsprunget af uenigheden mellem dem […]" (s. 59).

Man kunne pege på mange andre spændende detaildiskussioner i *Drøftelser* – bogen er i det hele taget, hvilket nyere forskning har accentueret (bl.a. Quentin Skinner), et hovedværk i de politiske ideers historie, som fortjener fornyet opmærksomhed og grundig granskning. Dels for at undgå verserende mytologier om Machiavelli som den moderne statsvidenskabs skaber eller den kyniske magtmanipulations mestertænker. Dels pga. den fornyede aktualitet, som Machiavellis republikanisme kan have i en postmoderne tidsalder, hvor store oplysningsmoderne ideologier som liberalisme og socialisme synes at have spillet fallit i forhold til en række spørgsmål af politisk-filosofisk karakter. Fritz Wolders fine oversættelse giver nu de fleste muligheden for denne fornyede opmærksomhed og granskning, hvorfor vi må være ham yderst taknemmelig. Han har desuden udstyret sin oversættelse med en *Forbemærkning*, der veloplagt sætter *Drøftelser* på plads i forhold til Machiavellis øvrige forfatterskab og historisk-biografiske kontekst. For dem, som kan lide extras er oversættelsen – udover et økonomisk noteapparat - udstyret med *Henvisninger til Titus Livius og andre klassiske kilder*, *Drøftelserne in nuce* (udvalgte highlights), et kort over Italien anno 1500, en *Tidstavle 1469-1532*, en kortfattet *Bibliografi* og et *Navneregister*. Alt sobert og sagligt udført.

Helt uden forbehold må det anbefales, at man straks – hvis de politiske ideers historie og aktualitet overhovedet interesserer én – gakker ud i den nærmeste bogcafé og køber sig et eksemplar. Gør klar til granskning!